

POSTANOWIENIE

Dnia 2 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania M.R.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie
z udziałem M. Sp. z o.o. w B.
o składki,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w dniu 2 grudnia 2025 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 5 listopada 2024 r., sygn. akt III AUa 202/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od odwołującej się na rzecz organu rentowego
kwotę 1.800 (jeden tysiąc osiemset) złotych wraz z odsetkami z
art. 98 § 1¹ k.p.c. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

(J.C.)

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z dnia 5 listopada 2024 r. zmienił
zaskarżony apelacją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Warszawie
wyrok Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 20 grudnia 2022 r. i oddalił
odwołanie M.R. (dalej jako odwołująca się) od decyzji organu rentowego z dnia 11

czerwca 2021 r., ustalając podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe i chorobowe dla odwołującej się z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w M. Spółce z o.o. z siedzibą w W. (dalej jako Spółka) od dnia 15 września 2020 r. na kwotę odpowiadającą wysokości przeciętego miesięcznego wynagrodzenia za pracę w III kwartale 2020 r., tj. na kwotę 5.168,93 zł brutto miesięcznie (pkt I), oddalił wniosek organu rentowego o zasądzenie od odwołującej się kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie przed Sądem pierwszej instancji (pkt II) oraz zasądził od odwołującej się na rzecz organu rentowego kwotę 2.700 zł wraz z odsetkami wynikającymi z art. 98 § 1¹ k.p.c. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym (pkt III).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji błędnie ustalił, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne odwołującej się z tytułu zatrudnienia w Spółce na podstawie umowy o pracę z dnia 15 września 2020 r. na stanowisku dyrektora ds. sprzedaży i marketingu, stanowi wynikające z tej umowy wynagrodzenie w kwocie 17.000 zł brutto miesięcznie. Odwołująca się, która po upływie dwóch miesięcy od podpisania umowy o pracę wystąpiła z wnioskiem o zasiłek chorobowy z uwagi na niezdolność do pracy w związku z ciążą, nie zdołała wykazać, by rzeczywiście wykonywała pracę na rzecz Spółki ani aby świadczona przez nią praca rzeczywiście odpowiadała zatrudnieniu na stanowisku dyrektora ds. sprzedaży i marketingu. Odwołująca się będąc z wykształcenia technikiem poligrafem, nie posiada kompetencji adekwatnych do zatrudnienia jej na stanowisku dyrektora ds. sprzedaży i marketingu, a Spółka zatrudniała już inne osoby zajmujące się sprzedażą i marketingiem. Zatem przyznanie odwołującej się, mimo braku rzeczywistych kompetencji w tym zakresie, wynagrodzenia zbliżonego do wynagrodzenia prezesa zarządu (20.000 zł) musiało budzić uzasadnione wątpliwości. W konsekwencji Sąd Apelacyjny stwierdził, że ustalenie odwołującej się wynagrodzenia za pracę w kwocie 17.000 zł brutto miesięcznie było sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, a umowa o pracę w części dotyczącej wysokości wynagrodzenia, jako sprzeczna z zasadą ekwiwalentności składek i świadczeń na podstawie art. 58 § 2 k.c. w związku z art. 300 k.p. jest nieważna.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w całości zaskarżyła skargą kasacyjną odwołująca się, domagając się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości, zniesienia postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazania sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania wraz z rozstrzygnięciem o kosztach procesu, w tym za postępowanie kasacyjne, a także zasądzenia od organu rentowego na rzecz skarżącej kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W skardze kasacyjnej skarżąca zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego oraz przepisów postępowania, mających wpływ na wynik postępowania, a to: 1) art. 379 pkt 4 k.p.c., przez wydanie zaskarżonego orzeczenia przez Sąd Apelacyjny, w składzie którego zasiadała sędzia X.Y., powołana na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 3, dalej jako nowelizacja ustawy o KRS), wobec czego doszło do naruszenia niezależności sądownictwa oraz zasady niezawisłości sędziowskiej, która jest kluczowym elementem sprawiedliwego procesu, gwarantowanego przez art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (EKPCz), 2) art. 6 ust. 1 EKPCz, przez wydanie wyroku z udziałem sędziego powołanego przez „neo-KRS”, tj. skład sądu, którego nie można uznać za sąd ustanowiony na mocy ustawy, 3) „art. 58 § 1 i § 2 k.c. w związku z art. 300 k.p., przez uznanie, że wynagrodzenie skarżącej narusza zasady współżycia społecznego.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołano się na „jej oczywistą zasadność oraz wobec zaistnienia nieważności postępowania co do art. 379 pkt 4 k.p.c.”, przy czym „oczywista zasadność niniejszej skargi przejawia się w nieważności postępowania wobec wadliwego składu orzekającego”, czyli powołanego przez Krajową Radę Sądownictwa w składzie ukształtowanym na podstawie przepisów nowelizacji ustawy o KRS.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odrzucenie wniosków zawartych w skardze lub o jej oddalenie i o zasądzenie od skarżącej na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm

przepisanych, w tym również w przypadku nieprzyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Ponadto dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2016 r., V CSK 143/16, LEX nr 2135552; z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, LEX nr 2069457; z dnia 1 grudnia 2015 r., I PK 71/15, LEX nr 2021944).

Wprawdzie we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołano się na przesłanki przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 3 i 4 k.p.c., ale w rzeczywistości skarga odwołuje się tylko do nieważności postępowania z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., skoro za przejaw oczywistej zasadności skargi, o której mowa w art.

398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., skarżąca uznaje nieważność postępowania „co do art. 379 pkt 4 k.p.c.”

Odnosząc się zatem do przesłanki przedsądu jaką jest nieważność postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.), której skarżąca upatruje w wydaniu zaskarżonego wyroku przez sędziego powołanego na urząd sędziego w sądzie powszechnym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami nowelizacji ustawy o KRS, należy przypomnieć, że w uchwale z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22 (OSNP 2022 nr 10, poz. 95), Sąd Najwyższy wskazał, że ocena co do sprzeczności składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c., gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana po dniu 23 stycznia 2020 r. na urząd sędziego w sądzie powszechnym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami nowelizacji ustawy o KRS wymaga prowadzenia ustaleń według kryteriów określonych w uzasadnieniu uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNC 2020 nr 4, poz. 34), czy wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Tymczasem w uchwale składu połączonych Izb z dnia 23 stycznia 2020 r., Sąd Najwyższy stwierdził m.in., że:

1. ocenę bezstronności i niezawisłości sądu przeprowadza się na każdym etapie postępowania sądowego. Służą do tego różne instrumenty i regulacje kontrolne. Może z nich skorzystać zarówno obywatel, którego sprawa rozpoznawana jest przez sąd, jak też inni uczestnicy postępowania, a w pewnych szczególnych sytuacjach także sam sędzia lub sąd wyższej instancji. Oceniając zasadność wątpliwości co do bezstronności sędziego, sąd bierze pod uwagę wszelkie okoliczności, które mogą mieć wpływ na jej zachowanie. Mogą one obejmować powiązanie sędziego ze stronami sporu, okoliczności świadczące o uzależnieniu sędziego od określonych podmiotów zewnętrznych, w tym innych organów państwa czy partii politycznych. Znaczenie może mieć przy tym sposób

uzyskania określonych profitów lub awansów przez sędziego. Wszystkie te okoliczności są szczegółowo analizowane w literaturze prawniczej. W szczególności mechanizm ten powinien polegać na ocenie zarówno stopnia wadliwości poszczególnych postępowań konkursowych, jak też okoliczności odnoszących się do samych sędziów biorących w nich udział oraz charakteru spraw, w których orzekają lub orzekały sądy z ich udziałem. Nie jest zatem wykluczone, że mimo powstania zasadniczych wątpliwości co do tego, czy dochowany zostaje standard niezawisłości i bezstronności danego sędziego uczestniczącego w składzie sądu ze względu na objęcie przez niego urzędu w postępowaniu konkursowym przeprowadzonym w sposób ustalony przepisami nowelizacji ustawy o KRS to w konkretnych okolicznościach wątpliwości te nie zostaną potwierdzone, co będzie równoznaczne z koniecznością przyjęcia, że skład sądu z jego udziałem spełnia minimalne wymagania dla zachowania niezawisłości i bezstronności.

2. W ramach zróżnicowania i indywidualizacji oceny wpływu wadliwości procesu powołania na urząd sędziego na dochowanie standardu bezstronności i niezawisłości sądu orzekającego z udziałem takiego sędziego konieczne jest uwzględnienie całego zespołu rozmaitych kryteriów. Niewątpliwie w przypadku sądów wyższego szczebla w strukturze organizacyjnej organów wymiaru sprawiedliwości, które mogą sprawować funkcję kontroli instancyjnej w odniesieniu do czynności i orzeczeń sądów niższych, za obowiązujący trzeba przyjąć wyższy poziom wymagań w zakresie minimalnych warunków bezstronności i niezawisłości. Te same konkretne okoliczności związane z wadliwością procesu powoływania na urząd sędziego, możliwe do tolerowania w przypadkach obsadzania sądów niższego rzędu, mogą uzasadniać ocenę o braku bezstronności i niezawisłości w przypadku sądów wyższego rzędu. Podobne rozróżnienie należy przeprowadzić między sytuacjami, w których oceniane powołanie nastąpiło po raz pierwszy na urząd sędziego, oraz w których wiązało się z objęciem kolejnego urzędu przez sędziego, w sądzie wyższego rzędu. Osoby, które wcześniej zostały powołane na urząd sędziego w niebudzących wątpliwości procedurach, przystępując do konkursu na urząd sędziego w sądzie wyższego rzędu, posiadały już status

sędziów w rozumieniu konstytucyjnym. Przeszły już zatem wcześniej określony, prawidłowy proces weryfikacji.

3. W ocenie wpływu wadliwości procedury powołania na urząd sędziego na dochowanie standardu bezstronności i niezawisłości sądu mogą mieć znaczenie szczególne okoliczności dotyczące samego sędziego. Niewątpliwie uzasadnione wątpliwości podważające dochowanie tego standardu występują wówczas, gdy sędzia ten zaangażowany był bezpośrednio przed powołaniem na urząd w jednostkach podległych Ministrowi Sprawiedliwości lub innych organach władzy wykonawczej albo w Krajowej Radzie Sądownictwa. Dotyczy to okresu, w którym kierownictwo organów zwierzchnich tych jednostek kształtowane było przez większość parlamentarną uchwalającą nowelizację ustawy o KRS. Nie bez znaczenia jest stosunek sędziego do dokonywanych zmian, publicznie wyrażany zarówno w procedurze konkursowej, jak i później, zwłaszcza w zakresie akceptacji niekonstytucyjnych działań organów władzy wykonawczej wobec sądów, w tym Sądu Najwyższego, czy akceptacji utraty przez Krajową Radę Sądownictwa przymiotu niezależności. Wypowiedzi tego rodzaju, w kontekście omawianych wcześniej wadliwości w procesie powoływania na stanowisko sędziego, mogą stwarzać poważne wątpliwości co do zależności między wskazaniem danego kandydata przez Krajową Radę Sądownictwa jako osoby mającej być powołaną do pełnienia urzędu, a ujawnioną przychylnością wobec środowisk politycznych, które uzyskały dominujący wpływ na prace tej Rady. Ta zależność w obiektywnej ocenie może wynikać także ze stwierdzenia innych wadliwości w postępowaniu o powołanie do pełnienia urzędu, a zwłaszcza zaniechania wyłączenia się poszczególnych członków Krajowej Rady Sądownictwa w przypadkach postępowania wobec osób z nimi powiązanych, pozytywnego rozstrzygania konkursów na urząd sędziego na rzecz osób uzyskujących awanse o charakterze administracyjnym w strukturze sądownictwa w drodze arbitralnych decyzji Ministra Sprawiedliwości, szczególnego braku transparentności procedur konkursowych wynikającego z utajniania części obrad Krajowej Rady Sądownictwa lub jej zespołów, albo braku możliwości zapoznania się z przebiegiem danego konkursu, głosowania przez członków Rady *in pleno* bez szczególnego uzasadnienia wbrew opiniom zespołów Rady, uzyskania wskazania Rady na urząd sędziego przy braku

opinii organów samorządu sędziowskiego, lub po uzyskaniu opinii wyraźnie ukazującej brak poparcia kandydatury, w szczególności przez nieuzyskanie większości głosów poparcia lub uzyskanie wyraźnie niższego poparcia niż inny kandydat startujący w tym samym konkursie, a bez racjonalnego uzasadnienia takiej decyzji, albo po wcześniejszym uzyskaniu przez kandydata delegacji do sądu wyższego rzędu na podstawie arbitralnej decyzji Ministra Sprawiedliwości, niemającej racjonalnego uzasadnienia merytorycznego związanego z jakością pracy danego sędziego lub też bez takiej delegacji, w przypadku niskiej jakości tej pracy.

4. Inną okolicznością uzasadniającą wątpliwości co do niezawisłości kandydata są procedury konkursowe, w których wskazano osobę o oczywiście mniejszych kompetencjach w stosunku do innych osób startujących w konkursie. W przypadku sędziów przedstawianych do awansowania przez Krajową Radę Sądownictwa istotne znaczenie będzie miał charakter awansu, w szczególności to, jak szybko do niego doszło oraz na jakie stanowisko awansował dany sędzia. Na przykład awansowanie sędziego sądu rejonowego na stanowisko sędziego sądu apelacyjnego (tym bardziej Sądu Najwyższego) budzić może istotne wątpliwości co do jego niezależności, ze względu na podejrzenie, że swoje stanowisko zawdzięcza przede wszystkim politycznemu poparciu, a nie wiedzy prawniczej i doświadczeniu.

5. Pewne okoliczności mogą także wskazywać, że mimo wadliwości procedury powołania na urząd sędziego w warunkach ukształtowanych ustawą o zmianie Krajowej Rady Sądownictwa, co do konkretnego sędziego zachowany został minimalny standard warunkujący postrzeganie sądu jako bezstronnego i niezawisłego. Dotyczy to w szczególności sytuacji, w których dana osoba spełniałaby obowiązujące kryteria wskazania na urząd sędziego także w poprawnie ukształtowanej procedurze postępowania przed Krajową Radą Sądownictwa. Dotyczyć to może także osób, które miały pozytywne opinie wynikające z rzetelnej oceny, w tym w szczególności z bezstronnych wizytacji.

Tym samym argumentacja przedstawiona w cytowanej wyżej uchwale prowadzi do konkluzji, że powołanie sędziego sądu powszechnego na wniosek aktualnie funkcjonującej Krajowej Rady Sądownictwa nie jest okolicznością, która samodzielnie może prowadzić do przyjęcia, że postępowanie z udziałem takiego

sędziego jest dotknięte nieważnością w rozumieniu art. 379 § 4 k.p.c. (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 2024 r., II USK 380/23, LEX nr 3695225 czy z dnia 28 czerwca 2023 r., I PSK 47/22, LEX nr 3575106) i pozbawia stronę prawa do sprawiedliwego rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd. Skarżąca nie przedstawiła zaś żadnych okoliczności, które poza powołaniem Sędzi X.Y. przez Krajową Radę Sądownictwa po zmianach, o których mowa w uchwale BSA I-4110-1/20, mogłyby prowadzić do stwierdzenia, że przy orzekaniu w niniejszej sprawie przez Sąd Apelacyjny doszło do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 Konstytucji RP.

Stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w cytowanej uchwale połączonych Izb nie może być wykorzystywane instrumentalnie, wyłącznie w celu podważenia orzeczenia wydanego w sprawie przez stronę, która mając ku temu sposobność przed Sądem pierwszej lub drugiej instancji, nie zgłaszała żadnych zarzutów i nie miała uwag do sposobu obsadzenia sądu orzekającego w jej sprawie, a zgłasza je dopiero wówczas, gdy wynik sprawy okazuje się dla niej niekorzystny (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2024 r., I CSK 1410/23, LEX nr 3717305 i powołane tam orzeczenia).

Skarżąca nie zdołała zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jej skargi, wobec czego Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego po myśli art. 98 § 1 i 1¹ w związku z art. 398²¹ k.p.c.

(J.C.)

[a.ł.]